

Tarsos ve Mallos; Nehirlerin Suladığı Zengin Çukurova Topraklarını Paylaşamayan Düşman Komşular

Mustafa Hamdi Sayar

Tarsa adıyla bilinen ve Kilikya'nın en eski antik kentlerinden biri olan Tarsos, M.Ö. 1. bin boyunca bölgenin en önemli siyasi, ekonomik ve dini merkezi olmayı sürdürmüştür¹. M.Ö. 1. yy'ın ilk yarısında Roma eyaleti haline getirilen Kilikya'nın başkenti olan Tarsos'un², Toros Dağları ile Amanos Dağları arasındaki ovada, Anadolu'yu Mezopotamya'ya bağlayan kara yolu üzerinde olması, Tarsus Çayı'nın (=Kydnos) gemilerin girmesine olanak tanınması nedeniyle, Doğu Akdeniz'in önemli bir limanı olarak ulaştığı stratejik konumu bakımından, ticari amaçlı mal nakli ve askeri amaçlı mühimmat ve askeri birliklerin sevk edilmesi için lojistik yönden çok önemli rol oynamaktaydı. Bu konumu dolayısıyla, Tarsos'ta çağlar boyunca çok önemli tarihi olaylar meydana gelmiştir. Ancak Tarsos sadece burada meydana gelen tarihi olaylarla değil, aynı zamanda Tarsoslular'ın komşu antik kentlerle olan anlaşmazlıklarıyla da, antik devir tarih yazarlarının dikkatini çekmiştir. Bu anlaşmazlıkların bazıları Dion Chrysostomos'un Tarsos'ta yaptığı iki ünlü

¹ Tarsus adı etimolojik yönden şu makalede incelenmektedir; J. Tischler, *Der Ortsname Tarsos und Verwandtes*, Zeitschrift für vergleichende Sprachwissenschaft 100, 1987, 339-350; Tarsus'un kuruluşu ile ilgili mitolojik öyküler için, bkz. T. S. Scheer, *Mythische Vorväter zur Bedeutung Griechischer Heroenmythen im Selbstverständnis kleinasiatischer Städte*, München 1993, 273 vdd.; Tarsos'ta Gözlükule höyüğünde yapılan kazılar hakkında bkz. H. Goldmann, *Excavations Gözlü Kule, Tarsus II* Princeton 1963; Tarsos'un kolonizasyon dönemi buluntuları ve kronolojik değerlendirmeleri hakkında bkz. J. Boardman, "Tarsus, Al Mina and Greek Chronology", *Journal of Hellenic Studies* 85, 1965, 5-15. Tarsos'ta son yıllarda yapılan arkeolojik çalışmalar ve kent tarihi hakkında bkz. L. Zoroğlu, *Tarsus Tarihi ve Tarihsel Anıtları*, Adana 1995.

² Tarsus'un stratejik konumu hakkında bkz. Xenophon I, II, 23 vdd.; W. Ruge, *RE IV A* (1932) 2413-2439. Tarsus maddesi; A. Erzen, *Kilikien bis zum Ende Perserherrschaft*, Leipzig 1940, 73 vdd. M. Gough, *Princeton Encyclopedia of Classical Sites*, Princeton 1976, 883-884 Tarsus maddesi; Sennacherib Dönemi'nde Tarsos'un Asur ile ilişkileri hakkında bkz. St. Dalley, "Sennacherib and Tarsus", *Anatolian Studies* 49, 1999, 73-80. Tarsus'un Hellenistik Devir'deki politik ve kültürel tarihi hakkında, bkz. C. B. Welles, *Hellenistic Tarsus*, *Mélanges de l'Université Saint Joseph* 38, 1962, 43 vdd.; P. Desideri, "Culture and Politics in Hellenistic Tarsus", *XI. Türk Tarih Kongresi* (5-9 Eylül 1990) Ankara, Cilt I (1994) 309-319. Tarsus'un Roma İmparatorluk Devri sikkeleri hakkında, bkz. A. Barb, *Die kaiserlichen Münzen der Stadt Tarsos in Kilikien* (basılmamış doktora tezi) Diss. Wien 1924; Tarsos sikkelerinde görülen tanrı ve tanrıça kültleri hakkında bkz. R. Ziegler, *Aspekte der Entwicklung tarsischer Kulte in hellenistischer und römischer Zeit*,

konuşmaya da ayrıntılı olarak yansımıştır³. M.S. 45 yılında Bithynia'nın Prusa (=Bursa) kentinde doğan ve ünlü bir hatip ve filosof olan Dion Chrysostomos, M.S. 2. yy'ın hemen başında yaptığı sanılan 1. Tarsos nutkunda Tarsos' luların Aigeai (=Yumurtalık) ve Adana kentleri ile olan anlaşmazlıklarına değinerek, bunun hem onlara, hem de kendilerine büyük zararlar verdiğine değinmektedir. Tarsos ile Aigeai arasındaki anlaşmazlığın köklerinin en azından M.Ö. 2. yy'da mevcut olduğu ve bu sorunun giderilmesi amacıyla her iki kent arasında uyum ve işbirliğini her alanda güçlendirmek amacıyla bir anlaşma yapıldığı 2001 yılında, Aigeai'nın batısında bulunan ve Aigeai ile Tarsos arasındaki bir yazıt sayesinde belgelenmektedir⁴.

M.S. 112 ya da 113 yılında gerçekleştiği sanılan 2. Tarsos nutkunda ise⁵ Dion Aigeai halkı ile Tarsoslular arasında meydana gelen ve artık geçmişte kalmış olan çekişmeyi tekrar hatırlatarak bu kez de aynı türden olayların Mallos (= Kızıлтаhta, Karataş) halkı ile meydana geldiğine değinerek, bu durumun devam etmesi halinde imparator Trajan'ın kendilerine karşı askeri bir hareket yapılması emrini verebileceği uyarısında bulunmuştur⁶. Aynı söylevi kapsamında Dion, Tarsoslular'ı Soloi (= Mezitli, Mersin), Mallos Adana ve Aigeai kentlerinin sakinleri ile olan sorunlarını çözmemelerinin kendileri hakkında çok olumsuz düşüncelerin oluşmasına neden olacağı uyarısını da yapar. Tarsos ile komşuları arasındaki gerginliğin, o sırada Parth seferinde bulunan Roma İmparatoru Trajan komutasındaki ordunun ikmâl yollarını tehlikeye düşürmesi nedeniyle, Trajan bir an evvel bu konunun çözüme kavuşmasını istiyordu.

Dion'un her iki Tarsos konuşmasına tüm ayrıntılarıyla yansıyan Tarsos ile komşu kentler arasındaki gerginliğin sadece M.S. 1. yy sonu ya da 2. yy başlarında ortaya çıkmadığını, bu sorunun daha önceki yüzyıllarda da var

in: *Brückenland Anatolien?* ed. H. Blum, B. Faist, P. Pflanzner, A.-M. Wittke, Tübingen 2002, 363,377. Tarsus'ta Roma İmparatorluk Devri'nde oynanan oyunlar hakkında bkz. R. Ziegler, *Städtisches Prestige und kaiserliche Politik*, Studien zum Festwesen in Ostkilikien im 2. und 3. Jh. n. Chr. Düsseldorf 1985, 21-32. Tarsus'un Augustus devrindeki kültürel yaşamı hakkında bkz. H. Böhlig, *Die Geisteskultur von Tarsos im augusteischen Zeitalter*, Göttingen 1913; Tarsos'un Erken Hristiyanlık Dönemi tarihinde oynadığı rol hakkında bkz. W. M. Ramsay, *The Cities of St. Paul, Their influence on his life and thought*, London 1907, 85-235; Tarsos'un Geç Antik ve Ortaçağ Dönemi tarihi ve anıtları hakkında bkz. F. Hild - H. Hellenkemper, "Kilikien und Isaurien", *Tabula Imperii Byzantini* 5, Viyana 1990, 428-437.

³ Bkz. Dion Chrysostomos, 1. Tarsos nutku 33, 51.

⁴ Bu yazıtın buluntu haberi hakkında bkz. M. H. Sayar, "Kilikya'da Epigrafi ve Tarih-Coğrafya Araştırmaları 2001", 20. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 27-31 Mayıs 2002 Ankara, 2. Cilt. Ankara 2003, 60. Söz konusu yazıt bu makalenin yazarı tarafından Hellenistik ve Roma Devirlerinde Aigeai ve Tarsos ilişkilerinin incelediği bir makale kapsamında yayınlanacaktır.

⁵ Dion'un 2. Tarsos nutkunun tarihlenmesi hakkında bkz. D. Kienast, "Ein vernachlässigtes Zeugnis für die Reichspolitik Trajans: Die zweite Tarsische Rede des Dion von Prusa", *Historia* 20, 1971, 75.

⁶ Bkz. Dion Chrysostomos, 2. Tarsos nutku 34, 10-11; 34, 14 ve 34, 43-46.

olduğunu, Mallos'un kutsal alanı konumunda olan Magarsos'ta (=Karataş, DörtDirek) bulunan ve M.Ö. 160 yılına tarihlenen bir yazıttan öğrenmekteyiz. Söz konusu yazıt İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Helmut Theodor Bossert başkanlığındaki bir heyetin, 1949 yılında Adana'nın Karataş ilçe merkezi ve çevre köylerinde yaptığı çalışmalar sırasında Karataş ilçe merkezinde bir evde bulunmuştu⁷. İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne nakledilmiş olan⁸ ve beyaz mermerden üst kısmı kırık bir stel üzerinde bulunan 41 satırlık yazıt, birçok kere yayınlanmıştır (Resim 1)⁹.

Yazıtın metni şöyledir;

[Ἀγαθῇ Τύχῃ καὶ ἐπὶ σωτηρίαι]

τοῦ τε ἡμετέρου δήμου καὶ τοῦ Ἀντιοχέων τῶν πρὸς τῷ]

Κύδνῳ καὶ τῶν συναυξησάντων τὰ τῆς φιλανθρωπίας καὶ

φιλίας καὶ ὁμονοίας δίκαια· δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ·

- 5 συντελεσθῆναι τὰ προδηλωμένα καθ' ἃ ἐφάνη τῷ πλήθει, τῆς δὲ κατασκευῆς τοῦ βωμοῦ προνοηθῆναι τοὺς πρυτάνεις· ἐν ᾗ δ' ἂν ἡμέραι [κ]αθιδρύθῃ ὁ βωμός πεμφθῆναι πομπὴν ἀπὸ τῆς ἐστίας τῆς βοῦλαιας ὡς καλλίστην καὶ ἐπιφανεστάτην διὰ τοῦ δημιουργοῦ καὶ τῶν πρυτάνεων εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Μαγαρσίας· θυθῆναι δὲ

- 10 τῇ τε Ἀθηνᾷ καὶ Ὀμονοίαι ἑκατέραι δάμαλιν χρυσόκερω, συμπομπεῦσαι δὲ τοὺς τε ἱερεῖς καὶ τὴν συναρχίαν καὶ τοὺς νενικηκότα[ς] τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας καὶ τὸν γυμνασίαρχον μετὰ τῶν ἐφήβων καὶ τῶν νέων καὶ τὸν παιδονόμον μετὰ τῶν παίδων. εἶναι δὲ καὶ ἐκεχειρίαν καὶ στέφανηφορίαν καὶ ἔργων καὶ δεσμῶν ἀφεῖσθαι

- 15 πάντας· συναχθῆναι δὲ τοὺς μὲν ἄρχοντας καὶ τοὺς στεφανίτας ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Μαγαρσίας, τοὺς δὲ πολίτας κατὰ φυλάς.

τῆς δὲ περὶ τὴν πανήγυριν εὐκοσμίας προνοηθῆναι τὸν τε ἱερομνήμονα

καὶ τοὺς φυλάρχους· ἐν δὲ τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις θύεσθαι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ κατὰ μῆνα τῇ νομηνίαι ἱερεῖον, κατὰ δὲ ἐνιαυτὸν ἕκαστον

⁷ Bu çalışmalar hakkındaki ön rapor için bkz. H. Th. Bossert, Karataş'taki Arkeolojik Araştırmalar ile ilgili kısa ön-rapor. *Belleten* 14, 1950, 661-666.

⁸ Bu yazıtı stel İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 5124 envanter numarası ile kayıtlı bulunmaktadır.

⁹ S. und R. Werner, "Eine griechische Inschrift aus Karataş", *Jahrbuch für kleinasiatische Forschung* 1, 1951, 325-327; J. und L. Robert, *Bull. Ép.* 1951, 224; L. Robert *CRAI* 1951, 256-259; J. und L. Robert, *Bull. Ép.* 1952, 157; *SEG* XII, 511; F. Sokolowski, *Lois sacrées de l'Asie Mineure*, Paris 1955, 183 f. Nr. 81. L. Robert, *Opera Minora Selecta* IV 121; aynı yazar *Opera Minora Selecta* VI 290 dipnot 42; *BCH Supplement* 1, 1973, 446 no. 68; *SEG* XIV 900; O. Curty, *Les parentés légendaires entre cités grecques*, Cenevre 1995, 207-208 (sadece 22 ile 25. satırlar arası).

- 20 τήν τε πομπήν καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰλλα πάντα γίνεσθαι ἀκολουθῶς τοῖς προγεγραμμένοις. τὰ δὲ προδηλωμένα ἐτοιμάζεσθαι διὰ τῶν ταμιῶν ἀπὸ τῶν δημοσίων. ὅπως δὲ ἐκφανῆς πᾶσιν ὑπάρχη(ι) ἢ τοῦ δήμου πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἀληθινὴ καὶ οἰκεία διάθεσις, καλεῖσθαι
- 25 [ὕ]πὸ τοῦ ἱεροκέρυκος εἰς προεδρίαν ἐν τοῖς μουσικοῖς ἄγῳσ[ιν] Ἀντιοχεῖς τοὺς πρὸς τῷ Κύδνῳ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους. καὶ ἐπειδὴν συντελῶνται αἱ νενομισμένοι κατευχαὶ καὶ σπονδοποιαὶ ἐν τῷ θεάτρῳ τοῖς τε θεοῖς καὶ τοῖς βασιλεῦσιν, κατεύχεσθαι αὐτὸν κατὰ τὰ πάτρια γίνεσθαι καὶ Ἀντιοχεῦσιν τοῖς
- 30 πρὸς τῷ Κύδνῳ τὰ ἀγαθὰ πάντα, ὅσαπερ ἂν καὶ τῷ ἡμετέρῳ δήμῳ κατεύχεται. τὸν δὲ γραμματέα τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας Λύσιν Μνασέου ἀναγράφαντα τόδε τὸ ψήφισμα ἐν στήλῃ Παρίου λίθου ὡς χρηστοτάτου παραστήσαι τῷ δήμῳ. τὸ δὲ εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ ἀναγραφὴν καὶ ἀνάθεσιν τῆς στήλης δοῦναι τοὺς
- 35 ταμίας ἀπὸ τῶν δημοσίων. τὸν δὲ δημιουργὸν Δημήτριον Δημητρίου τοῦ Ἀναξίππου καὶ ἄλλους πρεσβευτὰς δύο, οὓς ἂν ἡ ἐκκλησία ἔλθῃ, ἀποδημήσαντας πρὸς Ἀντιοχεῖς καὶ ἀποδόντας τὸ ψήφισμα ἀσπᾶσασθαί τε αὐτοὺς παρὰ τοῦ πλήθους καὶ ἐμφαν[ί]-σαντας τὴν τῶν πολιτῶν εὐνοίαν διαλεχθῆναι περὶ τῶν σ[υ]μ-
- 40 φερόντων ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν. ἡϊρέθησαν Διονύσιος Ἀλεξάνδρου Μουσαῖος Νικολάου.

Yazıtın çevirisi şöyledir:

[Uğurlu olsun hem halkımızın ve hem de Kydnos çayı kıyısındaki Antiocheia'nın kurtuluşu için] insan sevgisinin, arkadaşlığının, uyumun destekçisi şehir ve halk meclisi tarafından kararlaştırıldı. Çoğunluğun lehine görülenler kamuoyuna açıklanmalıdır. Sunağın diktirileceği yeri prytanie meclisi üyeleri belirlemeliler. Sunağın gönderildiği gün şehir meclisinin ocağından olabildiğince güzel ve görkemli bir tören alayı belediye başkanları ve Prytanie meclisi üyeleri tarafından Athena Magarsia kutsal alanına gönderilmeli. Athena'ya ve Uyum tanrıçasına boynuzları altın kaplı birer genç inek kurban edilmeli. Tören alayında rahipler ve memur temsilcileri ve çelenk yarışmalarında zafer kazananlar ve gymnasiumun yöneticisi genç erkekler ile çocuklar ve öğretmenleri ile katılmalılar. Bunların tümü bayram barışı nedeniyle çelenk taşınmalılar ve işgücü olarak kullanılmaktan ve buna bağlı sorumluluktan muaf tutulmalılar. Archonlar ve çelenk taşıyanlar Athena Magarsia tapınağında vatandaşlar ise mahalle düzenine göre toplanmalılar. Hieromnemon memurları ve mahalle muhtarları bayramın düzenli geçmesi için önlemler almalılar. Bundan sonra bir kurban hayvanı yeni ay doğarken sunakta kurban

edilmeli ve her yıl bu tören alayı ve kurbanlar ve tüm yukarıda anlatılanlara göre düzenlenmeli. Yukarıda belirtilen hazine yöneticisi tarafından kamu gelirlerinden ödenmeli. Böylece herkesin aynı kökenden gelen akrabalarına karşı dürüst ve arkadaşça yaklaşım içinde olmaları için tapınak tellalı tarafından Kydnos kıyısındaki Antiocheia şehri sakinlerinin müzik yarışmalarında şeref koltuklarında oturmalılar. Eğer tanrılar ve krallar için öngörülen dualar ve kurbanlar tiyatrodan sunulursa tellal yerel geleneğe göre tapınım yapmalı ve bu Kydnos nehri kenarındaki Antiocheialılar'ın da katılımı sağlanmalı. Tüm bunlar halkımız için dua edecekler. Şehir ve halk meclisinin yazıcısı Mnaseas oğlu Lysis bu kararı paros mermerinden bir stel üzerine yazdırarak halkın görmesini sağlamalı. Stelin yapılması, yazdırılması ve diktirilmesi için gerekli parayı hazine yöneticisi kamu gelirlerinden ödemeli. Belediye Başkanı Anaxippos oğlu Demetrios oğlu Demetrios ve halk meclisi tarafından seçilecek diğer iki elçi Antiocheia'lılara gitmeli ve onlara bu kararı iletmeli ve halkın selamını iletmeli vatandaşlarımızın kendilerine karşı iyi duygular beslediklerini bildirmeleri ve onlarla her iki kentin ilgi alanlarının neler olduğunu görüşmeli. Alexander oğlu Dionysios ve Nikolaos oğlu Musaios elçi olarak seçildiler.

Yazıtta adı geçen Kydnos bugün Berdan Çayı olarak ta bilinen Tarsus Çayı'dır. Kydnos kıyısındaki Antiocheia şehri ise, Seleukos kralı IV. Antiochos (M.Ö. 175-164) tarafından adı diğer Kilikya şehirleri gibi değiştirilen Tarsos şehridir. IV. Antiochos döneminde basılan sikkeler sayesinde, şehrin adının Kydnos kıyısındaki Antiocheialılar'ın şehri anlamına gelen 'Αντιοχέων τῶν πρὸς τῷ Κύδνῳ olarak değiştirilmiş olduğu bilinmektedir¹⁰.

Yazıtın bulunduğu yer olan Magarsos ise, IV. Antiochos Epiphanes'in adını değiştirdiği diğer bir şehir olan Mallos'un (Harita) arazisinde bulunmaktaydı. Adana'nın güneyinde bulunan Karataş ilçesinin köylerinde ortaya çıkan antik yazıtlar sayesinde, bu kentin adının da Pyramos (=Ceyhan) kıyısındaki Antiocheialar'ın şehri anlamına gelen 'Αντιοχέων τῶν πρὸς τῷ Πύρραμῳ olarak değiştirilmiş olduğu belgelenmektedir¹¹.

¹⁰ V. Tscherikower, *Die hellenistischen Städtgründungen von Alexander dem Großen bis auf die Römerzeit*, Leipzig 1927, 40; Tarsus'ta IV. Antiochos Dönemi'nde basılan sikkeler için bkz. R. Ziegler, *Münzen Kilikiens aus kleineren deutschen Sammlungen*, Vestigia 42 Münih 1988, 620; E. Levante, SNG, Switzerland I Bern 1986, 909 - 914; ay. yaz. SNG, Switzerland I Cilicia, Supplement I Zürich 1993, 249; ay. yaz. SNG, France 2 Cilicie, Paris 1993, 1270 - 1281.

¹¹ Tscherikower 1927 (bkz. yuk. dip not 9) 40; Mallos sikkelerinde isim değişikliğini saptamak mümkün olamamakta, ancak Kızıldağ Köyü civarında bulunan bazı yazıtlarda, kentin adının Antiocheia olarak geçmesi nedeniyle, bu isim değişikliği epigrafik olarak belgelenmektedir. Bu yazıtlar için bkz. R. Heberdey, A. Wilhelm, *Reisen in Kilikien*, Wien 1896, 7 vd. No. 14 - 17; G. Dagron, D. Feissel, *Inscriptions de Cilicie*, Paris 1987, 112 Nr. 68.

Yazıtın metninden anlaşıldığına göre Kydnos kıyısındaki Antiocheia (=Tarsos) kenti Mallos'a bağlı bir kutsal alan olan Magarsos'ta bulunan Athena Magarsia tapınağına¹² konulmak üzere bir sunak göndermektedir. Bu sunağın gönderilmesinin asıl nedeni iki kent arasında uyumun sağlanmasıdır. Bu nedenle yazıtta belirtildiği gibi kurban kesilecek olan sadece Mallos ve Magarsos'un tanrıçası Athena Magarsia değil, onunla birlikte aynı zamanda Homonoia (Uyum) Tanrıçası'dır. Uyum Tanrıçası'na da sunuda bulunulması Tarsos ile Mallos arasında bir Homonoia antlaşması yapılmasını gerektirecek bir gerginliğin olduğu izlenimini vermektedir. Yazıtın diğer satırlarında yapılması öngörülenler ise iki kentin tüm kurumları ve memurları ile kaynaşmasını ve düzenli olarak karşılıklı ziyaretler yapılarak, iki kent arasında bir yakınlık oluşturulmasının sağlanmasına olanak tanıyan önlemler niteliğindedir.

Hem Karataş'ta ve hem de birkaç yıl önce Aigai'da bulunan yazıtlar sayesinde, Kilikya kentleri arasında Hellenistik Devir'de Homonia Tanrıçası'na sunuda bulunulduğu, tüm sorunlara rağmen bir consensus ve işbirliği zemini arandığı anlaşılmaktadır. Şüphesiz aynı durum Roma İmparatorluk Devri'nde de söz konusuydu. Dikkati çeken ise, Kilikya kentlerinin Anadolu'nun diğer antik kentlerinin ve özellikle Batı Anadolu'daki birçok kentin aksine, Homonia sikkeleri basmamış olmalarıydı¹³.

Mallos ve Aigai'da Tarsos ile birlikte Homonoia Tanrıçası'na sunuda bulunulmasından, Dion'un Tarsos nutuklarından yaklaşık 250 yıl önce de Mallos ile Tarsos arasında sorunlar yaşandığı anlaşılmaktadır. Bu gerginliğin nedeni büyük bir olasılıkla, Kydnos ve Pyramos nehirlerinin taşıdıkları toprak sonucunda yatak değiştirerek ovalık arazide tarım yapan Tarsos ya da Mallos kenti aleyhine sınırların değişmesi ve bunun komşu kent tarafından kabul edilmek istenmemesi idi.

¹² Mallos'un Magarsos ile ilişkisi ve Magarsos'taki Athena Magarsia tapınağı hakkında bkz. Arrian, *Anabasis* II 5.9; Strabon XIV 5, 16 (675-676); Stephanos Byz. Magarsos maddesi. R. Fleischer, *Artemis von Ephesos und verwandte Kultstatuen aus Anatolien und Syrien*, Leiden 1973, 260-263; M. Gough, *Princeton Encyclopedia of Ancient Sites*, Princeton 1979, 547, Mallos maddesi; L. Boffo, *I re ellenistici e i centri religiosi dell'Asia Minore*, Firenze 1985, 63; F. Hild-H. Hellenkemper, "Kilikien und Isaurien", *Tabula Imperii Byzantini* 5, Viyana 1990, 335 vdd. Magarsos ve Mallos maddeleri; M. Zimmermann, *Lukian zu drei kleinasiatischen Orakeln in Mallos, Patara und Pergamon, Lykia*, I. 1994, 103-109; M. H. Sayar, *Der Neue Pauly* 7, 1999, 779. Mallos maddesi.

¹³ Kilikya kentlerinde hiçbir Homonoia sikkesi basılmamış olması hakkında bkz. P. R. Franke - M. K. Nollé, *Die Homonoia - Münzen Kleinasiens*, Saarbrücken 1997, VII.

Tarsos und Mallos

Verfeindete Nachbarn auf dem Einzugsgebiet zweier Flüsse im Ebenen Kilikien

Tarsos, eine der ältesten Städte Kilikiens und Hauptstadt der römischen Provinz Kilikien war berühmt und berüchtigt für die Auseinandersetzungen ihrer Einwohner mit der Bevölkerung der benachbarten Städten. Diese Auseinandersetzungen fanden ihren Niederschlag in den beiden tarsischen Reden des Dion von Prusa. Die tarsischen Reden Dions sind in den Anfang des 2. Jhs. n. Chr. datiert. Die von Dion als Streitparteien erwähnten Städte sind neben Tarsos, Adana, Aigeai, Mallos und Soloi. Aufgrund einer Inschrift, die 1949 in Karatas, südlich von Adana, gefunden wurde, kann festgestellt werden, daß schon um die Mitte des 2 Jhs. v. Chr. Maßnahmen für den Erhaltung des Friedens zwischen Mallos und Tarsos notwendig waren. Hauptgrund für die Streitigkeiten scheint ständige Änderungen der Flußbetten von Kydnos und Pyramos gewesen zu sein, die durch starke Gesteinsanschwellungen verursacht wurden. Dies hatte zur Folge, daß sich die Territorien der benachbarten Poleis permanent veränderten. Trotz den jahrhundertelangen Auseinandersetzungen scheinen, im Gegensatz zu anderen Teilen Kilikien, keine Homonoia-Münzen geprägt worden sind. Die Existenz der Homonoia-Verträge, die zwischen Tarsos und Mallos und zwischen Tarsos und Aigeai unterzeichnet worden waren, kennen wir nur durch zwei Inschriften, die Weihungen, an die Göttin Homonoia durch beide Vertragsparteien dokumentieren.

Prof. Dr. Mustafa Hamdi Sayar

İstanbul Üniversitesi

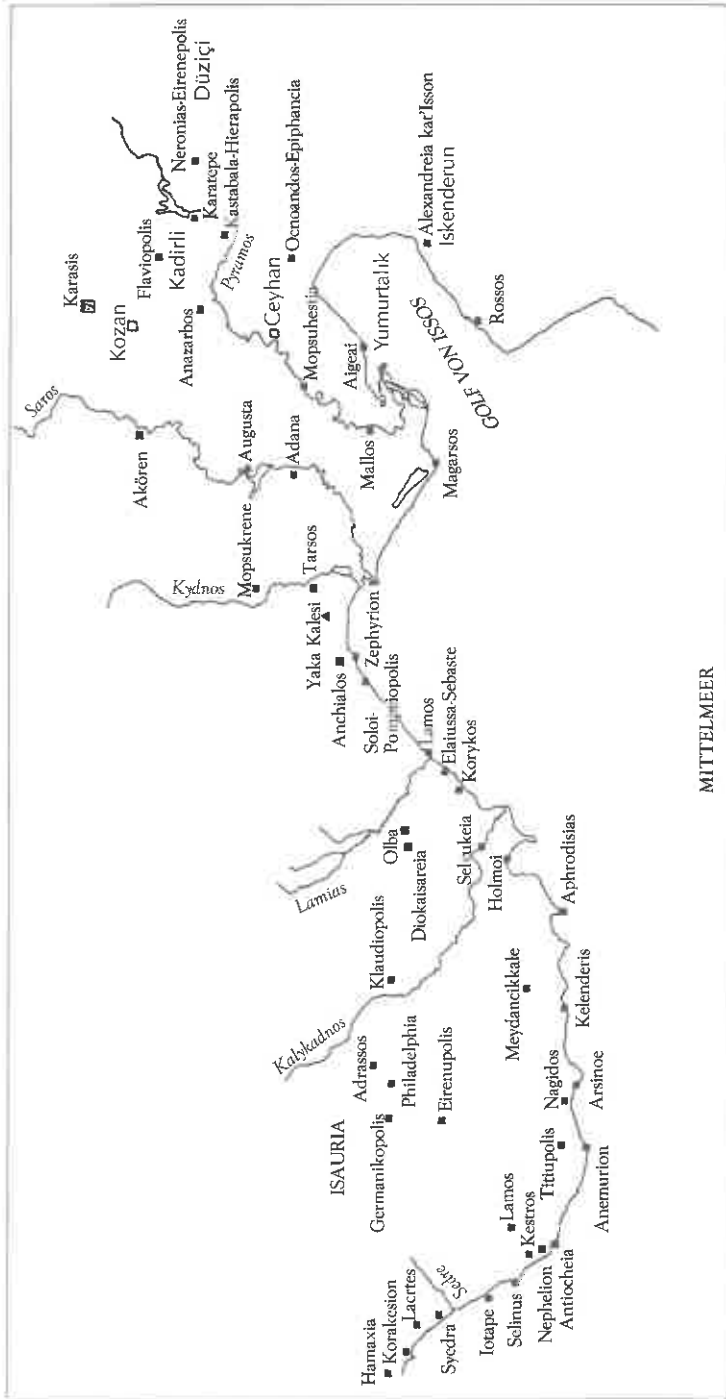
Edebiyat Fakültesi

Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı

34459 İstanbul/Turkey

mu_sayar@yahoo.com

Resim 1

Harita Antik Devir'de Çukurova kentlerini ve Çukurova'yı sulayan nehirler

